

1 bilietas

637

klc

kurįsiai

1. DAIKTAVARDIS. SKYRIAI, KAITYMAS. PATEIKTI PAVYZDŽIŲ.

Daiktavardis yra kalbos dalis, kuri pasako daikto vardą ir atsako į klausimą kas tai? Daiktavardis kaitymas linksniais, skaičiais ir yra vyriškosios arba moteriškosios giminės.

Visi daiktavardžiai skirstomi į konkrečiuosius ir abstrakčiuosius.

Konkrečiais vadinami daiktavardžiai, reiškiantys tikrovės daiktus, gyvas būtybes, reiškinius. Štai, tarta, medis, durys.

Abstraktieji daiktavardžiai yra tie, kuriais pavadinami ne konkretūs daiktai, o abstrakčios sąvokos, veiksmai, būsenos, ypatybės ir požymiai (esmė, drasa, bėgimas, grožybė, ramumas).

Metu, sio, jo, ai

Kitu požiūriu daiktavardžiai skirstomi į bendrinius ir tikrinius.

Bendrinis daiktavardis reiškia daiktą kaip tokių daiktų visumos *mažąją raide* atstovą. Bendriniai daiktavardžiai – tai apibendrinti daiktų, gyvų padarų ir reiškinių pavadinimai (akmuo, džiaugsmas, geležis).

Tikriniai vadiname tuos daiktavardžius, kurie reiškia daikto, asmens, ar dalyko vardą skiriantį tą daiktą, asmenį ar dalyką nuo kitų tos pačios rūšies daiktų. Tikriniai daiktavardžiai rašomi didžiąja raide, o tie jų, kurie vartojami sąlygiškai, tekste išskiriami dar ir kabutėmis: Rasa, Rūta, Vilnius, Kazlų Rūda, saldinių fabrikas „Rūta“.

Skaičiai. Daiktavardis turi du skaičius – vienaskaitą ir daugiskaitą. Seniau būta ir dviskaitos, reiškiančios du daiktus (du senu, du vaiku). Yra daiktavardžių, kurių vartojama tik vienaskaita. Jie vadinami vienaskaitiniais (pienas, sviestas, auksas). Kai kurių daiktavardžių vartojama tik daugiskaita, tokie vadinami daugiskaitiniais (miltai, kelnės, žirkės).

Giminės yra dvi – vyriškoji ir moteriškoji. Lietuvių kalboje esama daiktavardžių, kurių giminė gali būti arba vyriškoji, arba moteriškoji – bendroji (nenuorama, kūtvėla, elgeta). Tai bendroji giminė.

Linksniai. Vardininkas (kas?), kilmininkas (ko?), naudininkas (kam?), galininkas (ką?), įnagininkas (kuo?), vietininkas (kur?)

2. FRAZEOLOGIZMAI. JŲ REIKŠMĖ IR PASKIRTIS.

Frazeologizmai – tai sustabarejė, tik toje kalboje vartojami posakiai, žodžių junginiai, kurių negalima suprasti ir nereikia versti pažodžiui.

Tai išraiškingi žodžių junginiai, turintys savarankišką reikšmę ir kalbėjimo procese atkuriami kaip gatavi vienetai.

Paprastą žodžių junginį galima suskaidyti, o frazeologizmas semantiniu požiūriu yra neskaidomas, jo reikšmės negalima išversti iš jį sudarančių žodžių reikšmių:

Galvą guldyti – garantuoti, užtikrinti

Pro pirštus žiūrėti – nekreipti dėmesio, būti atlaidžiam

Už nosies vedžioti – apgaulinėti

Bala nematė – tiek to

Devynios galybės – labai daug

Nosį nukabinti – nusiminti

Pro ausis leisti – nekreipti dėmesio

Valgyti ne savo dantimis – nenoromis valgyti

Kišenes iškratyti – apvogti

Vėjo botagas (pamušalas, padraika...) – vėjavaikis, plevėsa

Yra įvairiose kalbose besikartojančių, pamatinų frazeologizmų: *balta varna* (kuo nors išsiskiriantis žmogus), *šuo pakastas* (esmė), *pirkti katę maiše* (aklai, nemadūs pirkti), *aukso vidury*s (kraštutinumų vengimas), *ranka ranką plauna* (palaiko, padeda nešvariuose darbuose), *varnas varnui akies nekerta* (paremia savus), *kaip tironui penktą koją* (nereikalingas), *kaip ant delno* (aišku).

Pasak žymaus lietuvių kalbos specialisto Juozo Pikčilingio, frazeologizmai „yra stiliaus aukso valiuta, jo ramsčių ramstis, tai, nuo ko priklauso išraiškos sodrumas, spalvingumas, emocinis poveikis“. Kadangi frazeologizmai turi aiškų emocinį poveikį, verčiant į kitą kalbą jiems paprastai ieškoma frazeologinių atitikmenų (yra idiomų žodynai). Pažodžiui išverstų frazeologizmų poveikis gali būti anaipol ne toks arba neaiškus, beprasmis, netgi komiškas.

„Frazeologijos žodynas“ – didelis frazeologizmų rinkinys, naudingas jos tyrėjams ir aiškintojams, rašytojams ir žurnalistams, oratoriams, ieškantiems tikslios ir vaizdžios išraiškos. Įdomi pasiskaitymo knyga tiems, kas sugeba grožėtis ir stebėtis stebuklingiausia žmonijos bendravimo priemone – kalba.